

26. siječnja 2018.

broj 123

KU zi s!

LIST ZA MLADU

ART: Marijana Buljovčić

4-5

TEMA:

PET PODUZETNIH CURA

8-9

REPORTAŽA:

ISTANBUL

16

PRIČA:

STUDIRANJE U METROPOLI

20-21

GLAZBA:

ANA NEVER

2

FOTO MJESECA

Kuća za nove generacije
tamburaša

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ivan Ušumović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Suradnici: Klara Dulić, Ivan Čavrgov,

Donna Diana Prčić, Ivan Benčik i

Kristina Ivković Ivandekić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Vedran Jegić

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Doo Magyar Szó Kft, Novi Sad

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

STVARNOST

Mladom ljudskom biću ponekad je teško prihvatiti nerijetko surovu sliku realnosti koja ga okružuje. Osobito je to slučaj u vremenima nakon blagdana kada se iz lagodnog življenja ponovno mora vratiti u automatiziranu svakodnevicu obveza. Poznat vam je taj osjećaj, zar ne?

Blagdani su za nama, škole i fakulteti su ponovno otvorili svoja vrata za nova polugođa i semestre. Rano ustajanje smijenilo je dugo spavanje i već su nam stigli dugi, nagomilanim obvezama iskićeni dani. Ostala su još samo ugodna sjećanja na protekle blagdanske dane.

Naravno, život ide dalje, svakim novim danom i trebamo se truditi ispuniti svaku nametnutu obvezu, jer u konačnici njezinim prihvaćenjem koraćamo stazom prema određenom životnom cilju. Školovanje je izuzetno važan adut u životnoj igri pred nama, a samo dobro naoružani obrazovanjem mogu pobijediti brojne prepreke na ovom putu.

Znam, sve Vam se ovo čini pomalo teškim i pretjerano filozofskim pogledom na život, osobito u ovim post blagdanskim vremenima. Jer svi bismo mi radije »coolirali« u toplim sobama ili kafićima, nego se »smarali« u učionicama i amfiteatrima.

Ali nikada nemojte zaboraviti kako je »smaranje« učenjem važno za našu budućnost! Mozak, upravo u mladosti, najbolje i najjače upija informacije, a stečena znanja i vještine suvereno će nas voditi kroz nastupajuće labirinte života.

Ne vjerujete? Pitajte samo neke vam najbliže starije osobe koje su propustile taj vlak obrazovanja, kako su se teško morale kasnije probijati kroz životne nedaće. Linija manjeg otpora, u ovom slučaju prerano odustajanje od školskih obveza, većini nije donijela mnogo sreće u kasnijem životu. Iako nikad nije kasno da završite neku školu (za što vam treba vremena i novca) znam jako dobro kako mnogi proklinju svoje u mladosti propuštene fakultete.

Zato mirno prihvatite sve svoje stare i nove obveze, kojih će, ruku na srce, kako budete stariji biti sve više i više. Opet ta surova stvarnost. Ali nikako nemojte zaboraviti kako su u stvari sve te obveze i nametnute isključivo u vašu korist. Njihove blagodati trebali bismo osjetiti u kasnijem životnom razdoblju... Nadajmo se!

Donna Diana Prčić

3

UVODNIK

PET VRIJEDNIN I PODUZETNIN KURA

U današnjem svijetu podareno je pregršt mogućnosti za napredovanje, unaprjeđivanje sebe učeći nove i zanimljive stvari. Na to utječe nova tehnologija, društvene mreže, kao i samo 21. stoljeće koje sa sobom nosi razne promjene. Samim time, postoje mladi koji se, osim svog posla ili školskih obveza, trude spojiti lijepo i korisno i tako uživati u određenoj aktivnosti koja im isprva možda i ne donosi prihode. Zbog raznoraznih inovacija danas je lakše pokrenuti biznis, ali i za to je potrebna velika doza truda, znanja, volje i žrtvovanja.

Za ostvarivanje ovakvih planova također je potrebna hrabrost, fokusiranost, kreativnost, strpljenje, ali i konstanti rad na sebi i otvorenost za kritiku. Pravi primjeri za to su vrijedne djevojke posvećene svojim talentima koje ćemo vam predstaviti...

Manikir

»Kreativnost mi je jako bitna u životu«, kaže **Marijana Stantić**, djevojka koja se prije tri mjeseca oprobala u manikiru. Marijana također radi i u butiku, ali manikir ne smatra poslom nego uživanjem.

»Mogu nekoga primiti i u ponoć ako želi jer sam uzbuđena svaki put kad radim to. Presretna sam jer se opustim maksimalno. Sviđa mi se što radim s ljudima, što ispoljavam svoju kreativnost i time činim svoje mušterije sretnima«, kaže ona dodajući kako joj je plan jednoga dana otvoriti svoj salon.

Marijana je naglasila kako, ukoliko želi uspjeti, svatko mora mnogo raditi na sebi.

»Svatko definitivno treba razmisliti što želi u životu, staviti to na papir, jer ništa nije nemoguće. Ako nešto dovoljno želiš, stvorit će se sredstvo ili prilika da dođeš do toga. Ali uz puno truda«, napominje ona.

Šminkanje

Studentica Pedagoškog fakulteta u Somboru **Kristina Ivković** bavi se profesionalnim šminkanjem za što je završila obuku i dobila certifikat u Novom Sadu. Prije tri godine pokrenula je svoju poslovnu stranicu na facebooku što joj je povećalo broj novih mušterija. Kristina kaže kako je ljubav prema šminkanju oduvijek bila prisutna, a na profesionalnije

bavljenje time su utjecale njene prijateljice i sestre koje je često šminkala. Ona naglašava kako bi se šminkanjem voljela baviti i nakon fakulteta, što bi joj bio osnovni ili dodatni posao. »Planiram na polju šminkanja još učiti i napredovati. Kada šminkam starije žene, one mi pričaju kako šminkanje prije nije bilo toliko popularno i da je odlazak na profesionalno šminkanje smatrano nekim 'luksuzom'. Danas to nije tako, djevojkama je puno bitnije kako izgledaju i smatram da će ovo uvijek biti traženo«, kaže ona i dodaje kako mladi trebaju biti uporni i radoznali ukoliko žele nešto napraviti u poslovnom svijetu.

Dekupaž

Na sada popularnu ideju, bavljenje dekupažom, došla je i **Marija Kočmar** koja se time bavi oko godinu dana. Za dekupaž se zainteresirala ranije dok je radila jedan drugi posao.

»Kupila sam potreban materijal i krenula sama na svoj način raditi dekupaž i krenulo mi je baš lijepo. Nije bilo savršeno, ali vremenom sam napredovala, a usavršavanje još uvijek traje jer ima mnogo tehnika. Trudim se da bude jednostavno i lijepo jer takvo najčešće prolazi«, priča ona dodajući kako najviše prodaje poslužavnike raznoraznih oblika.

Marija smatra da današnja omladina često ne razmišlja u smjeru da se snađe na bilo koji način i zaradi neki dinar nego da je mnogima lakše provoditi vrijeme na internetu, ne radeći ništa. Ona također planira nastaviti baviti se dekupažom jer ju ispunjava, a uz sve to može se i zaraditi.

Treniranje

Studentica Fakulteta tehničkih znanosti u Novom Sadu **Dunja Ivković Ivandekić** profesionalno se bavi treniranjem, pisanjem plana prehrane i od ožujka 2017. godine vodi instagram profil koji ima

više od osam tisuća pratitelja. Na tom profilu Dunja objavljuje svoje obroke, treninge i daje raznorazne savjete i motivacijske poruke.

»Za mene ovo predstavlja način da iskažem svoje misli, podijelim ih s drugima i time pomognem nekome, jer svi smo krenuli od nule i znamo kako je na početku. Stekla sam puno novih poznanstava, neke sam osobe i osobno upoznala. Što se zarade tiče, može se lijepo zaraditi samo treba biti uporan, kao i za sve u životu«, kaže ona i dodaje kako i dalje planira raditi na vlastitom usavršavanju jer smatra da toga nikada ne može biti dovoljno.

Kuhanje

Studentica Ekonomskog fakulteta u Subotici **Anamaria Imrić** bavi se kuhanjem. Spravlja raznorazne poslastice – i slane i slatke. Ona kaže da se za kuhanje interesira od malih nogu kada je gledala mamu kako sprema ručak ili neki desert.

»Sa svojih 12-13 godina počela sam se sve više osamostaljivati u kuhinji i pronašla sam zadovoljstvo u pripremanju hrane. Ideja nije došla sama od sebe nego je iz neke želje da nešto naučim, pomognem prerasla u hobi/posao. Vremenom mi je veoma bitna postala i prezentacija i dekoracija same hrane, pored neizostavno dobrog ukusa«, kaže naša sugovornica.

Nakon fakulteta planira se stručno usavršiti na polju gastronomije, jer bi voljela, kako kaže, da to bude njezin primarni posao. Dodaje kako za nju kuhanje predstavlja razonodu, ali se također može i zaraditi.

»Imala sam priliku surađivati s jednim lokalnim kafićem za koji sam pripremala poslastice. Također, i društvene mreže koje su veoma popularne u današnje vrijeme stvaraju mogućnost za ostvarivanje zarade«, kaže ona, zaključujući kako pripremom svakog novog jela stječe novo iskustvo, znanja, ali i greške na kojima uči.

Kristina Ivković Ivandekić

PRIJATELJI

Prijatelji su, zna se reći, jedna od najdragocjenijih stvari koje imamo. Imamo ih otkad znamo za sebe – nekom, tko ima brata ili sestru, oni mogu biti prvi prijatelji. Susjedi nam postaju prijatelji, vršnjaci u školi, kolege na fakultetu ili poslu, čak i životinje zovemo prijateljima.

Što rade prijatelji?

Svaka osoba treba nekoga s kim će podijeliti svoje vrijeme, svoje radosti, brige i žalosti. Sukladno tome, volimo biti s ljudima koji nas cijene, koji razumiju što želimo reći i dijele iste sklonosti. Nekada su to i ljudi suprotnih sklonosti od nas. Ali ne gradimo samo prijateljstva na temelju toga: prijatelje stvaramo nekad i iz potrebe, s nekim tko može za nas učiniti nešto i mi za njega. To nije osoba s kojom ćemo pričati o brigama u životu, ali je osoba nama vrijedna jer ona cijeni naše vrijeme. Prijateljstva mogu procvjetati i iz neočekivanih situacija: sjetimo se samo Josipa koji je bio roblje u Egiptu – pa ipak je postao prijatelj faraona i njegova desna ruka. Ta i od neprijatelja mogu nastati prijatelji.

6

Neprijatelji

Ali život nije uvijek mio, te od prijatelja mogu nastati i neprijatelji. Nesporazumi, različiti putevi (bez ispravnog svršetka), ljubomora. Nedavno sam gledao film *A Man For All Seasons* o sv. **Thomasu Moreu**. Malo je tipično hollywoodski prerađen njegov život, međutim, njegova odanost je ostala vjerno prikazana. Čovjek koji je dosegao visoke položaje ostavio je svoju titulu i svoj ugled, prijateljstva, a na poslijetku i život radi ispravnosti. To je neka pouka koju želim ovdje prenijeti. Budite prijatelji koji mare za duše, ne svjetovni pajdaši, jer ako propadne ono najbitnije, džaba je sve što se steklo.

Tipovi

Dakle, kao što sam već rekao, prijatelja možeš napraviti od bilo koga. Od prosjaka na ulici do tipa iz Brazila kojega nikad nisi vidio. Vrlo je lijepo što je svijet tako raznolik, a tako su raznolika i prijatelj-

stva, pa prema tome možemo nabrojati nekoliko vrsta prijatelja koje svatko od nas stvori na svome životnom putu:

1. Prijatelji iz djetinjstva – slatki dani brzo prolaze ali ova prijateljstva ostaju za svaku priliku. Bili to susjedi, bila to djeca iz vrtića, bilo djeca s igrališta, uvijek će biti lijepo popričati s njima – ako ih prepoznate...

2. Prijatelj iz osnovne škole – ovo je vrijeme kad se s društvom prolazi i otkriva svijet o kojem znamo a opet ne znamo ništa. Ovdje se stvaraju prva zajednička interesiranja poput glazbe, igrice i filmova i ovo nas razdoblje oblikuje. Ne zaboravite javiti im se nekad ako više niste skupa.

3. Srednjoškolski prijatelji – ovo je napredno razdoblje. Oblikovan već, sklapaš prijateljstva s onime što imaš i trudiš se takav prilagoditi drugima. Time ovo postaje vjerojatno i najzanimljivije razdoblje za ostvarivanje prijateljstva. Ovdje počinju i ozbiljniji izlasci te upoznaješ ljude koji ti i neće odgovarati. Upoznaješ i krug ljudi svojih srednjoškolskih vršnjaka. Nećeš svakoga od njih sačuvati, ali čuvaj uspomene.

4. Kolege – prijatelji ovdje postaju suborci. Suborci na ispitima i predavanjima ili suborci na radnom mjestu. Srednjoškolska prijateljstva mogu se izgubiti iako su bila lijepa i plodna dok je škola trajala, no ova prijateljstva su ta koja sada ostaju za život.

5. Facebook prijatelji – znam, ovo nije prava kategorija, ali se lijepa prijateljstva mogu razviti i preko interneta.

6. Više od prijatelja – vrhunci našega života su ljudi koji nam toliko znače da više riječ prijatelj nije dovoljna za opisati. Prijateljstva prerastaju u ljubav, brak, ljubav za onim božanskim prijateljem.

Ivan Čavrgov

Dani blagdanskih ČAROLIJA

Wow, kakav mjesec iza nas. U jednoj rečenici bih rekla: baš onakav kakav blagdanski, dvanaesti mjesec treba biti. Ni manje, ni više.

Uistinu, s ponosom mogu reći da Sombor, barem za mojega dosadašnjeg života, nije imao ovako lijepo koncipiran i organiziran blagdanski provod, zabavu, cjelokupan program. U prijevodu: ne za moje dvadeset i četiri godine.

Pozitivan žagor, osmjesi, energija, ritmovi, zanimljive priče, lica koja su bila zatečena proteklog mjeseca... Nešto zaista lijepo.

Dekoracije i zabava

Program pod nazivom *Zimske čarolije* u središtu grada otvoren je 22. prosinca, dok su male Djed Božićnjakove kućice, kao i sve ostale dekoracije bile postavljene dan ranije. Trajao je do 6. siječnja. Samo otvorenje ovoga programa obilježio je dobro poznati dječji zbor iz Sombora – *Šareni vokali*.

Bilo je tu bogatog kulturno-zabavnog programa koji je za zadatak imao zadovoljiti kulturne i edukativne potrebe građana, ali i gostiju Sombora.

Program za djecu

Programi su ipak, kako kažu organizatori, bili prije svega namijenjeni djeci. Kreativne radionice podrazumijevale su čitanje, pjevanje, kreativnost, različite tehnike izrade ukrasa itd. Program za djecu uključivao je i kazalište na otvorenom, kao i glazbeni program.

Sva dječja »umjetnička« djela krasila su veliki gradski bor na središtu našeg »čelavog« trga. Tu nije kraj, iza samoga bora otvoreno je na nekoliko dana i klizalište na ledu. Dok slušate svoje omilje-

ne pjesme, mogli ste se naći u klizaljka na ledu i uživati u zimskim čarolijama dok vas mirisi cimeta i borova zanose.

Ulica igračaka

Uz različite kreativne radionice za djecu, za mladež, srednju i stariju populaciju bio je predviđen noćni glazbeni program uz opciju kuhanog vina s cimetom i *langoš*. Ono što je sve generacije posebno obradovalo jest *Ulica novogodišnjih igračaka*, u kojoj su se mogle naći igračke velikih razmjera u blagdanskome duhu – sačinjene od različitih svijetlećih žarulja. Ulica bi svaku večer bila prepuna, a mališani bi skakali od ushićenosti i radosti.

Glazba za sve ukuse

I ono neizostavno kada su blagdani u pitanju – glazba. U Somboru se tih dana preko dana mogao slušati kvalitetan jazz, a navečer i poznata nam glazbena imena – Psihomodo pop, Valentino, zborovi VivaVox i Musica Viva, Amajlija, kao i **Milan Mumin**, frontmen grupe Lovehunters.

Ovo su samo neka od glavnih izvođača, dok su još nastupale i lokalne glazbene skupine svirajući strane i domaće hitove. Bilo je rocka, funka, swinga...

Sigurna sam da svi koji su bili na *Zimskim čarolijama* znaju o kakvoj energiji, radosti i dobrom raspoloženju pišem. Sve dekoracije se sklanjanju s trga, blagdanska groznica je prošla i vratili smo se na stare svakodnevne obveze. Želim vam uspješnu, zdravu i sretnu godinu a blagdansku groznicu držite u sebi tijekom cijele godine...

Ana Parčetić

CARSKI GRAD NA BOSPORU

8

Istanbul, grad poznat i pod nazivima Carigrad, Konstantinopolj, Drugi Rim i Bizantion nalazi u Turskoj, na Bosporskom tjesnacu, a ono što ga izdvaja od drugih gradova, jest činjenica kako se nalazi na dva kontinenta! Između dva kontinenta, europskog i azijskog dijela grada, odvija se normalan promet, te možete prijeći iz Europe u Aziju tunelom Marmaray koji prolazi ispod mora, a dug je oko 13 kilometara.

Kako se kretati?

Istanbulski metro je jedan od najzastupljenijih vidova svakodnevnog prijevoza građana, jer je promet u gradu veoma gust. Osim tramvaja, Istanbulom voze žuti taksiji, koje možete zaustaviti na ulici, kao i dolmuši, mini-busevi koje možete zaustaviti i van stajališta. Javni prijevoz je prilično povoljan, a za one koji će boraviti ondje nekoliko dana i voziti se javnim prijevozom, tu je i *Istanbulkart*, koji možete i vratiti i dobiti preostali novac. Grad je jako velik i nećete moći sve obići pješice, ali i hodaње se isplati, jer je ono način doživljavanja grada, miješanja s ljudima, upijanja boja i mirisa grada.

Povoljni hoteli u kojima odsjedaju mahom europski turisti nalaze se u starom dijelu grada, u blizini najpoznatijih znamenitosti Istanbula, u dijelu

zvanom Fatih. Ukoliko putujete s agencijom, velika je vjerojatnoća da ćete biti ondje smješteni, te ćete svoje planirane obilaske moći provesti od početka do kraja na nogama!

Aja Sofija

Ono zbog čega turisti najviše dolaze jesu znamenitosti upravo u starom dijelu grada, Sultanahmetu – Aja Sofija, Plava džamija i Topkapi sarayi (palača). Aja Sofiju ili crkvu Svete mudrosti dao je izgraditi bizantski car **Justinijan I.** Nakon otomanskog osvajanja, pretvorena je u džamiju u XV. stoljeću, a u pr-

voj polovici XX. postaje muzej. Kada se nađete pred njom i unutar nje, možda će vam osjećanja biti pomiješana. Ono što je nekada bila crkva, o čemu svjedoče brojni mozaici, ima natpise na arapskom na tablama na zidovima, a izvana su joj dodana četiri minareta u doba turskog osvajanja. Na jednom od ulaza u Aja Sofiju ugledat ćete i poznati mozaik Bogorodice s djetetom Isusom kojima prilaze carevi **Konstantin i Justinijan**, noseći darove, grad Konstantinopolis i crkvu Svete mudrosti. Veličina

i ljepota mozaika, kao i visina na kojoj je postavljen, doslovce daju osjećaj ulaska u carsku crkvu, što i jest bila, a osobni dojam bio je ulazak u jedan gimnazijski udžbenik povijesti! S obzirom na to da je Aja Sofija danas muzej, može se obići i galerija i vidjeti unutrašnjost crkve iz još interesantnije perspektive, kao i predivni mozaici na galeriji.

Plava džamija

Nedaleko od Aja Sofije je i Plava džamija, na turskom *Sultanahmet Camii*, koja je ovo ime dobila po 22 tisuće plavih pločica kojima je obložena unutrašnjost. Pravila su stroga i ispred ulaza se izuva obuća,

koju posjetitelj nosi u plastičnim vrećicama dok je u džamiji. Žene moraju pokriti glavu maramom, a ljeti se pazi i na pristojno odijevanje.

Topkapi palača

Pravila su jasna i u drugim znamenitostima grada na Bosporu. U Topkapi palači, glavnoj rezidenciji osmanskih sultana, primjerice, postoje postavke starog oružja, kao i čudesna izložbena postavka jedinstvenih satova. Ondje važi strogo pravilo o zabrani fotografranja. Ukoliko slučajno ne primijetite natpis ili se namjerno oglušite o zabranu, naoružani čuvar će uz zvuke pištaljke pohitati k vama kako bi vas, ne baš ljubazno, upozorio! Topkapi palača možda je svojim izgledom poznata onima koji su pogledali bar jednu epizodu serije o **Sulejmanu Veličanstvenom**. Kad se nađete ondje, prisjetit ćete se balkona s kojeg Sulejman i sultanija **Hurem** gledaju Bospor ili dvorišta u kome se igraju njegova djeca. Nije loše znati da snimanje serije ipak nije bilo dozvoljeno, nego je izgrađena replika Topkapi palače za potrebe snimanja. U Topkapi palači živio je sultan sa svojom obitelji, sultanov harem, ali i oko četiri tisuće uposlenika palače. Ondje se nalazio i carski Divan, dvorana za prijeme, kao i kovačnica novca i sve drugo što je opsluživalo palaču. Svaki posjetitelj može vidjeti jedinstveni primjerak arhitekture osmanskog razdoblja. U tim dvorištima stanovnici Topkapi palače doista su bili zaštićeni, a pogled na Bospor je izvanredan. Prostorije u kojima se odvijao javni i osobni život sultana obložene su pločicama s prepoznatljivom dekoracijom motiva iz prirode i prolazeći onuda, poželjet ćete vidjeti i raskošnu odjeću i nakit iz onog doba, ali je riznica trenutno u rekonstrukciji.

Klara Dulić

JADNIKI

Neki se vječno pravdaju da nisu ništa loše uradili, neki nas konstanto podsjećaju da oni jako puno rade. Takvi ljudi ne smiju imati povjerenje poštenih i radnih muškaraca i žena. Ovo je ta situacija prikazana kroz jednu moju priču...

– Vule! – viče otac Josip s kapije dvorišta. – Pa zar još uvijek nisi dovršio spremanje dvorišta? Pa koliko ti treba, pobogu, vremena?

– Ma nisam uspio dovršiti, čale. Boki je osam sati čistio dvorište i ništa skoro nije uradio... Kako da ja pospremim kad mi je ostavio toliko posla? – reče Vule.

– Zovi Bokija odmah, želim popričati i s njim o ovome obavezno! – uzviknu otac gromovito.

– Evo me, čale – vikne Boki, koji je došao čuvši zbrku koja je nastala na dvorištu.

– Pa dobro, majku li vam vašu, zar ste obojica toliko neradnici? – pita bijesan otac.

– Nismo – odgovori Vule. – Ja jedini radim u ovoj kući kad tebe nema, čale. Svi ostali zabušavaju i onda prebacuju meni kad nešto nije urađeno.

– Nije istina – reče Boki. – Da ti stvarno tako puno radiš, očistio bi dvorište. Pa koliko ti treba vremena da nešto uradiš?

– Pa što ti onda nisi očistio kad si tako vrijedan, ha Boki? – zapita Vule besan.

– Pa, pobogu, brate moj, sjećaš se da sam ti rekao da se moram naći s djevojkom da joj posudim novca.

I dok su se braća svađala, otac Josip sjedi na klupici pored i gleda svoje sinove kako se pravdaju.

– Jao meni s vama, dragi moji sinovi. Samo se pravdati znate i samo pričate. Dokle to tako mislite? – zapita otac pomalo razočarano.

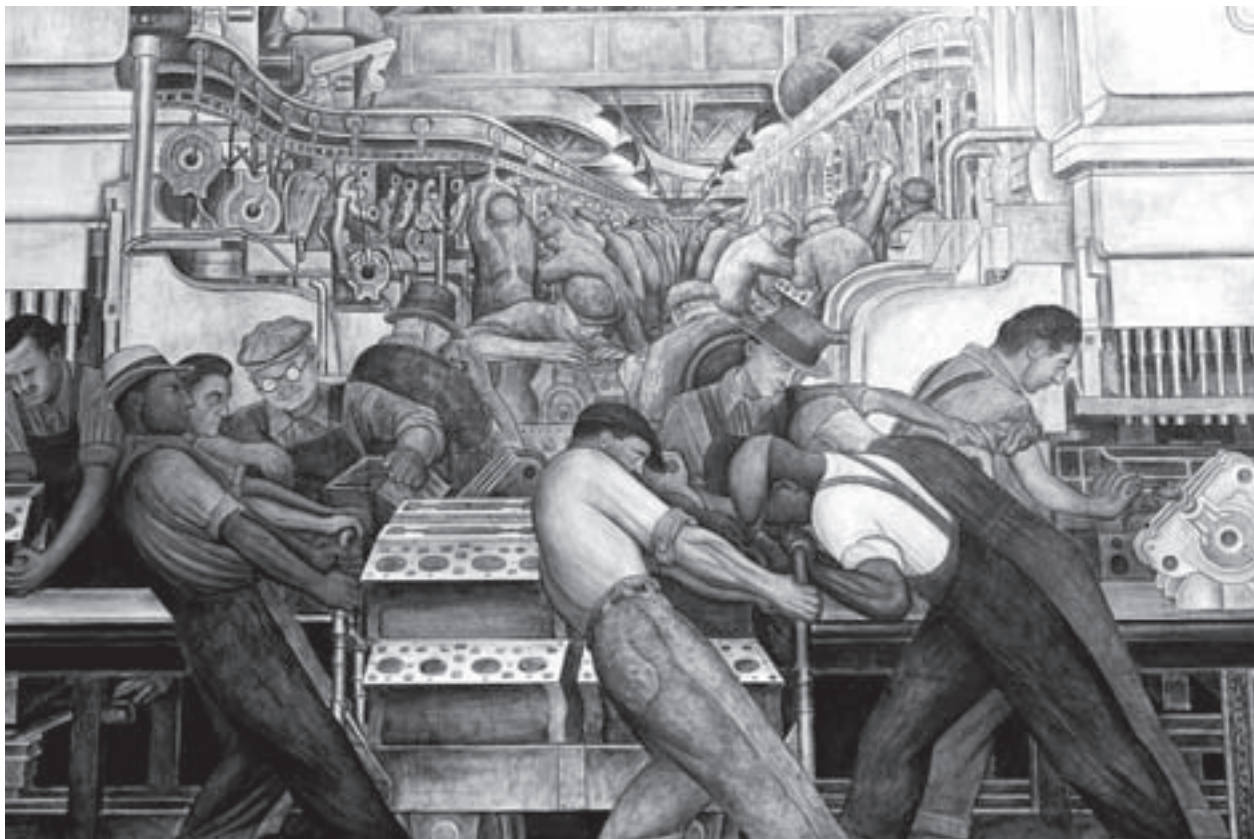
– Pa, čale, ja radim većinu dana...

– I ništa ne uradiš – prekine ga otac. – Vas dvojica, sinovi moji, ste jednako sposobni da budete nesposobni. Jedino izgovore znate davati i pravdati se, a pogledajte oko vas. Posao je daleko od urađenog. Dapače, izgleda kao da niste ni počeli pa se još jesenskog lišća nakupilo po dvorištu! Gore je nego što je bilo! Sram vas bilo. Pa zar trebamo vaša majka i ja čistiti sada za vama? Nemoćni smo, dragi moji. Na vama je da napravite nešto od sebe i od naše kuće i od našeg prezimena. A vi... vi se pravdate što niste počistili dvorište i što niste unijeli drva. Pravdate se za svaku prokletu sitnicu. Boki, ti posuđuješ curama novac... Pa čiji je to novac? Tko ga je zaradio? – derao se, sad već vidno bijesan otac.

– A ti, Vule moj, nemoj misliti da si bolji od njega... Nisi! Isti ste i jao nama ako sve ostane na vama. Trebao bih vam oduzeti sve da naučite biti iskreni i vrijedni ljudi. Ali moja je to greška što ste takvi, šutio sam godinama kada sam trebao vikati i govoriti vam gdje griješite. Nisam to radio i žalim što nisam. Jer sad je kasno!

Vedran Horvacki

Foto: Slika »Radnici« Diega Rivere

REĆI ili ŠUTJETI

Odrastanje na Balkanu dosta je zanimljiva tema i mi kao ljudi koji smo tu odrasli moramo naučiti mnoge stvari kako bismo preživjeli i kako bismo živjeli ovdje. Učimo pisati i poštivati druge u školama, ali kod kuće je često druga priča. Prvu stvar na Balkanu što vas kao dijete nauče jest da trebamo šutjeti. Pred nepravdama, pred bolesnim situacijama mi uvijek moramo šutjeti jer nas se ne tiče. Ako kao građani vidimo kako netko tuče ženu ili dijete ili odraslog muškarca na nama je da šutimo te da gledamo svoja posla.

Kako bismo se uklopili u društvenu sredinu u kojoj živimo često gazimo vlastite morale i ideale radi mira u kući. Šutimo kad bismo nešto rekli ili kad bismo se borili. Govoriti otvoreno o svojim političkim uvjerenjima može biti pogubno jer mentalitet Balkana uvijek navodi na to da mi moramo biti jednaki i uniformirani. Život u šutnji zna biti vrlo stresan i nemiran. Jer time mi gazimo same sebe i ne možemo ispuniti svoje puno svojstvo.

Ako sam Hrvat u Srbiji, moram prešutjeti svoje hrvatstvo; ako sam homoseksualac, moram prešutjeti to. Ako sam žena koja je se vratila s trudničkog a više nemam posao, moram šutjeti i naći novi posao. Ako sam Srbin u Hrvatskoj, moram prešutjeti srpstvo. Problem većinom nije u sustavima vlasti naše regije već u mentalitetu naših naroda koji su konzervativni do te mjere da svaku razliku guše.

Trebamo eksperimentirati u svom životu i svaki dan kršiti *status quo* mentaliteta. Moramo izaći iz naših kutija, prihvatiti svijet kakav je. Snaga ljudi jest u razlikama i u slobodi da se razlike izražavaju. Strah od sredine u kojoj živimo mora se dotući i povući. Nemamo pravo na strah u životu jer je kratak. Imamo dužnost prema samima sebi biti ono što jesmo. Reći ili šutjeti nije samo pitanje govora. Vaš stajling je izjava; i ako želite nositi šešir danas jer se tako dobro osjećate, onda trebate obući šešir. Jer zapravo nije bitno kakve ćete poglede dobiti i

zapravo nije bitno što će drugi reći dokle god se vi osjećate dobro u svojoj koži. Imamo jedan život i slobodu formirati ga na način koji želimo; ako smo pjesnici i umjetnici trebamo se time baviti a ne brinuti za to što to nije dobar posao. Drugi ljudi će uvijek naći izgovor da vas natjeraju da šutite jer im to daje dominaciju nad vama. Ne postoje sustavi koji će vas razgraničiti da govorite istinu o sebi. Sve je u vama, sve je na vama.

Međutim, postoje sustavi koji će od vas vrlo rado prikriti istinu o događanjima u vašem društvu i u vašem javno-političkom životu. Često na Balkanu padamo u neke zamke gdje padamo na slijepu vjeru vlastima raznoraznim i trazimo mesiju u nekom politicianaru. Isti ti politiciari kasnije nam brane da govorimo o stanju vlastitog života. Kao

što kaže **Balašević** »ćuti dobro je – ma nije«. Balkan je, kao što vidite, vrlo zanimljiva regija, ako ga malo bolje pogledate, u kojem šutimo o tome tko smo i što smo jer nas zajednica u kojoj živimo ograničava često da postignemo puninu svog bića. A kad prijeđete tu prvu prepreku, onda na red dolazi famozna sustavna šutnja o istinama koje se tiču svakog člana društva. U odrastanju jedne mlade osobe na Balkanu postoji niz prepreka, bezbroj stereotipa i još veći bezbroj raznih paradoksa i čudnih pojava. Nitko ne govori da je lako. Treba se boriti i treba stalno biti na nogama. Ali, na kraju u odluci između reći ili šutjeti trebamo mijenjati malo po malo mentalitet autocenzure te pustiti svijetu da zna što mislimo. Ne radi svijeta oko nas nego radi nas jer sami ćemo biti ponosniji i zdraviji time što nismo prešutjeli nepravdu.

Naša jedina istina je to što mi jesmo; nje se ne trebamo sramiti, mi mislimo – dakle, jesmo. Udo stojte se biti ponosni na sami sebe i recite što vam je na umu.

Davorin Horvacki, 4. f,
gimnazija *Svetozar Marković*, Subotica

RUKOMETNI KAUBOJI

Bitka kod Sente, Franz Eisenhut (1896.)

Naši stari na braniku domovine (I. dio)

14

Obitavajući u negostoljubivim predjelima pod turskom vlašću (Kliški i Lički sandžak), naši stari (bunjevački Hrvati koji danas žive u Bačkoj) naučili su se borbenoj gotovosti. Stoga nije nikakvo iznenađenje što se na koncu 17. stoljeća, kada se omjer snaga promijenio u korist kršćanskih zemalja (Austrije, Poljske, Mletačke Republike) u tek oslobođenoj Bačkoj gotovo odjednom pojavila masa od 5.000 »turskih prebjega« (aus der Türkhey herübergegangen), od čega 1.500 njih pod oružjem. Suvremeni njemački izvori ih nazivaju »Racima« (Rätzen), a latinski »Dalmatinima« (Dalmatae) (o tome vidi: Povijesni arhiv Subotica, F.1.41). Njihovi su predstavnici **Dujam Marković** i **Đuro Vidaković** izišli pred njemačke vojskovođe s ponudom koju oni nisu mogli odbiti: pomoć u borbi protiv Turaka u zamjenu za smještaj u Subotici, Segedinu i Baji.

I tako, prisegnuvši na vjernost katoličkom caru, nisu štedjeli ni krvi ni znoja dok nisu zapuštenoj i ratom opustošenoj novoj domovini dali pitomiji izgled. Nisu propustili velike događaje: bitke kod Slankamena (1691.) i Sente (1697.) poslije kojih turski pritisak na Bačku slabi i za dulje vrijeme prestaje. Tu, međutim, nije bio kraj njihovim mukama, jer su angažirani i na drugim stranama: u Šleskoj, Pragu... gotovo svuda gdje je to situacija iziskivala. Kada je ponovno izbio rat s Turcima (1737. – 1739.) poslani su na bojište u Srbiju i Bosnu. Dokidanjem vojnih šančeva Subotica i Sombor 1743., odnosno 1745. godine nastupa novo razdoblje u povijesti naših

starih. Više nisu obvezni participirati u ratnim naporima, makar ne u tolikoj mjeri kao prije. Sad se mogu posvetiti drugim poslovima. Ipak, vojničke vrline ne prestaju biti cijenjene. To, među ostalim, ilustrira govor nepoznatog besjednika navodno održan na sahrani **Luke Sučića** (1718. – 1747.), posljednjeg vojnog zapovjednika Subotice (PAS F1.40):

»[...] Pridragi Slišaoci! Nijeli ovi Plemeniti Gospodin kapetan Luka Sučić u vjernosti, i u trudu naslido-
vao plemenitu familiju svoju? Zaista jeste, premda-
dabo on do sadanjenj vrimenta u oficijum [dužnost
– primj. V. N.] kapetanstva najposlidnji biše u svojoj
familiji, ništa ne manje po prilici starijih svojih i on
vazda viran biše Privisokomu Cesaru Karlu šestomu,
i Prijasnoj Kraljici našoj Mariji Tereziji, virno, i
snažno vojevajući pod Vidinom, u Vlaškoj, i naj-
posli pod Pragom, gdi on na taj čas najposlidnju
virnu službu svoju jeste sveršio virno braneći s trupom
svojom zemlju Prisvite kraljice. Dakle plemeniti
Gospodine Kapetane Luka Sučić, budući ti jesi
bio dionik truda starijih tvojih u familiji Sučić, nijeli
prilika, da posli truda budeš dionik i slatkog počin-
ka? Želim! Evo od šestdeset godinah familija moja
u oficijum Kapetanstva virno je služila Privisokim
Cesarom i kraljom prijasnog kraljevstva Madžarskoga.
Svikolici stariji moji posli truda prišli su na
pokoj vični. I ja dakle posli moga truda želim dionik
biti slatkoga počinuća. Haec requies mea in saeculum
saeculi. Ovo je počinuće moje u vik vikah. Ps. 131.14.
Počiva dakle ovi Plemeniti Gospodin kapetan
Luka Sučić. Počiva jurve [od] mlogog truda, i
počivati će u miru u vik vikah. [...]«.

Vladimir Nimčević

KIPAR I RESTAURATOR

Nesto Orčić je, uz velikanku **Anu Bešlić**, zasigurno najpoznatiji kipar u vojvođanskim Hrvata. Veći dio života i profesionalne karijere proveo je u Zagrebu, ali je subotički kraj, njegov zavičaj, uvijek bio prisutan u njegovu umjetničkom izričaju. U radu Neste Orčića vrlo su upečatljiva i velikim dijelom zastupljena djela s vjerskim temama. Bio je akademski kipar, a u umjetničkom smislu pripadao je tadašnjim suvremenim pravcima.

Rođen je u Subotici 1929. godine. Nakon školovanja u rodnom gradu studirao je u Zagrebu, gdje je surađivao u majstorskoj radionici čuvenog **Antuna Augustinčića**. U toj su radionici inače, među ostalima, diplomirali i **Josip Konta**, **Ivan Kožarić**, **Ante Starčević** i mnogi drugi poznati hrvatski kipari.

Osim kao kipar, Nesto Orčić se iskazao i kao vrstan restaurator, a među brojnim restauratorskim radovima poznato je njegovo sudjelovanje u velikom projektu restauracije glavnog portala osorske katedrale, na uskoj prevlaci između kvarnerskih otoka Lošinj i Cres, koja je počela 1980. godine. Radio je i na restauraciji dijela zagrebačke katedrale.

Od mnogih umjetničkih djela Neste Orčića izdvojaju se poprsje Alekse Kokića u dvorištu župe Isuso-

va Uskrsnuća u Subotici, poprsje Blaška Rajića u predvorju župne crkve sv. Roka u Subotici, kao i spomen-ploča kod ispovjedaonice biskupa Ivana Antunovića.

Izvan svoje osnovne profesije Orčić se bavio i glumom te je tako glumio u predstavi izvedenoj na prelu, prvom nakon Drugog svjetskog rata.

Književnik **Ante Sekulić** je Orčića uvrstio u svoje djelo *Umjetnost i graditeljstvo bačkih Hrvata*, o njemu je pisano u časopisu subotičkog ogranka Matice hrvatske *Klasju naših ravni*, kao i u godišnjaku zaštite spomenika kulture Hrvatske. Uvijek okrenut i zavičaju, bio je podupiratelj rada Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Nesto Orčić je umro u Zagrebu 1993. godine.

Monografiju o kiparu Nesti Orčiću priredio je **Naco Zelić**, a objavljena je 2007. godine. Na prvom predstavljanju monografije, održanom u Subotici 2008. godine priređivač Naco Zelić je među ostalim rekao: »Među likovnim umjetnicima bačkih Hrvata kiparu i restauratoru Nesti Orčiću pripada istaknuto mjesto. Jedan je od najvećih«.

Tomislav Perušić

Metropola – izlaz u svijet

16

Što nudi jedna metropola studentu tijekom studija? Zbog čega svi mladi hrle u glavne gradove svojih domicilnih i matičnih zemalja, pa i dalje? Odgovor je jednostavan: zato što veći gradovi, a pogotovo glavni, samim tim nude i veći broj mogućnosti. Nije u pitanju samo širi izbor fakulteta i kvaliteta obrazovanja, nego i čime se budući akademici mogu baviti van fakulteta. Noćni izlasci, odlazak u kino ili kazalište, kulturne i književne večeri raznih vladinih organizacija, aktivnosti nevladinih i studentskih udruženja, glazbeni festivali i koncerti, šetnja u gradskim parkovima, sportska događanja, sve su dio studentskog života. Bit boravka u takvoj sredini jest učiniti studiranje zanimljivijim i osloboditi se svakodnevne monotonije malih mjesta.

Manje udobnosti...

Tako mnoge naše školske prijateljice i prijatelji odlaze u Beograd, Zagreb ili Budimpeštu, a neki se opredjeljuju i za Beč, München, Amsterdam ili London. Doista, svi takvi gradovi imaju bogatu ponudu – od poslova do zabave – da se malo tko vraća u svoje rodno mjesto ili preseli u neko drugo manje mjesto nakon diplomiranja. Iako je ponekad jednostavno otići, a u današnje vrijeme se preko interneta možemo o svemu informirati i donijeti pravu odluku, je li i sam život u velikom gradu jednostavan? Zsigurno ne, makar ne na početku, ali on to može biti. Da, manjkaju nam obitelji i dosadašnje društvo, manjka udobnost koje nam pruža vlastiti dom i vruć ručak na stolu kojeg u *capital cityju* moramo zamijeniti menzom, dok mnogi svoju privatnost moraju dijeliti s cimerom u domu. Čak i oni koji imaju svoju

sobu ili stan znaju se naći u želji da budu okruženi ljudima s kojima mogu podijeliti svoj dan. Osim toga, tu su i razne obveze kojima se student mora baviti. Treba paziti kad što treba uplatiti i do kojeg roka prijaviti, tražiti knjige po knjižnicama, vratiti ih na vrijeme. Čak i kad se financirate iz državnog proračuna i ne morate plaćati ispite, znaju vam podmetnuti simboličnih sto dinara duga iz tko zna kakvog administrativnog razloga. Treba otići do banke, pa do studentskog centra, pa do dućana. Pritom istovremeno treba i učiti redovito, polagati kolokvije, ispite u predroku, pa onda one u roku – prvom, drugom, trećem. Kad stiči psihički se odmoriti i kulturno se uzdići?

...više pogodnosti

No, sve je moguće. Student je pravi supermen današnjice. Upravo je razdoblje studiranja to koje je lakše od onog prije, primjerice u srednjoj školi gdje postoji fiksni raspored sati i gdje se ne smije izostati dok još ne možemo ni za auto sjesti, ali i od onog koji slijedi kada počnemo raditi. Student se, dakako, mora i sam potruditi učiniti svoj život zanimljivijim u tom gradu mogućnosti jer one nisu uvijek primjetne na prvi pogled. U tome je i čar velikog grada, on je predmet istraživanja. Uči nas kako otkriti novi svijet, ne samo na površini nego i pod njom. Međutim, on tu postoji, tu su skriveni tematski lokali, domaća etno-kuhinja, blagdanska sniženja, umjetničke izložbe, ulični svirači rock, pop, klasične i narodne glazbe. Tu su prosvjedi, buka, adrenalin i energija visokog napona. Turističke agencije nude najbolje i najjeftinije ponude ironično ali upravo u gradu gdje su stanarina, izlasci u grad i restorani najskuplji. Glavni grad je izlaz u svijet, ne samo u prenesenom smislu već i doslovce. Pa, zračna luka je samo desetak postaja udaljena gradskim autobusom. Stoga je pravi gušt biti student u gradovima koji ga usavršavaju kao ličnost i daju mu prigodu da se svojim iskustvom istakne i obrazovno uzdigne na višu razinu.

Tomislav Perušić

SITNICE čuda čine

Ovu 2018. godinu nećemo započeti trendovima koji nas očekuju u narednom razdoblju, kako je uobičajeno, da se u startu pripremimo i »podupremo« modnim idejama i zamislima koje ćemo tijekom ove godine vjerojatno i realizirati, nego ćemo započeti jednom od važnijih stavki u svijetu mode, a to su modni dodaci. Govorit ćemo o nakitu – jednoj od tzv. sitnica koje čuda čine.

Kada je riječ o nakitu u modnom svijetu, mora se veoma posvetiti pozornost umjerenosti, dobroj kombinaciji stilova i boja.

Svatko od nas ima svoj omiljeni prsten, svoju omiljenu ogrlicu ili naušnice, koje nikada ne skidamo, jer smo jednostavno tako navikli. Kada smo u odjeći za svaki dan, kada idemo na faks, u školu ili na posao to ne predstavlja modni »problem«, ali ukoliko se spremamo za neki bitniji, svečani događaj, izlazak ili romantičnu večeru, ti ukrasi mogu zasmetati i mogu postati višak. Bitno je dobro iskombinirati nakit i modne dodatke s odjećom kako bi uvijek to izgledalo kao potpuna kombinacija. Najčešće, djevojke i ne primijete taj komad nakita na sebi, jer su se »stopile« s njim (naravno, to se ne odnosi na vjerenički prsten ili burmu).

Kombiniranje nakita je isto kao i kombiniranje odjeće, nešto s nečim ide, a nešto ne. Ne postoji strogo definirano pravilo, jer neke naušnice možemo nositi uz lančić, a neke ne, i obratno. Kada je dobro iskombiniran nakit s odjećom, ne smeta ni da na sebi imate i naušnice i lančić i prstenje pa čak i narukvicu. A nekada je svaki komad suvišan. Obratite pažnju na to, jer svi znamo koliko sitnice znače.

Milijana Nimčević

Tajna za dug i sretan život

Potruga za svetim gralom mladosti i tajnom dugovječnosti oduvijek su bili predmetom proučavanja. Kako bi pronašli »recept« za što dublju starost, ali i očuvano zdravlje i ispunjeni život znanstvenici u svojim istraživanjima promatraju različite aspekte života (fizičku aktivnost, mentalni stav, prehranu, socijalni krug itd.) stanovnika tih područja. Iako je najstarija žena na svijetu živjela u Francuskoj, najpoznatije područje dugovječnosti je gradić Ogimi na japanskom poluotoku Okinawi koji ima najveći broj stogodišnjaka. Istraživanja su tamo proveli i **Héctor García** i **Francesc Miralles** autori knjige *Ikigai – Tajne Japana za dug i srećan život*.

Što je ikigai?

Opisujući svoj dolazak na Okinawu u gradić Ogimi autori se prisjećaju da ih je iznenadilo što su stogodišnjaci tamo veseli, aktivni, stalno nasmijani, vrlo živahni, druželjubivi. Primijetili su da se puno druže i da svaki dan nešto slave. Svaki je imao svoj vrt u kojemu su od jutra do mraka bili aktivni i vrlo samostalni. Ishrana im se bazirala primarno na povrću. No, i na drugim mjestima u svijetu na kojima je način života bio sličan, dugovječnost nije bila toliko velika kao u Ogimiju. Na zamolbu da sami objasne kako to da su toliko stari, zdravi i sretni, ovi su Okinavci objasnili da je to zbog toga što imaju svoj ikigai.

Objašnjavajući čitatelju koncept ikigaija, autori ga opisuju poput razloga za život ali opet i više od toga. Francuzi imaju sličan izraz *raison d'être* koji se prevodi kao »razlog za život«, no ne može ga se do kraja izjednačiti s ikigaijem. Na Zapadu se često slični pojmovi poimaju kao čekanje na nešto ili postizanje nečega što će nam promijeniti život, a to »nešto« se poima kao nešto što nam manjka i do čega će tek doći. No, na ikigai se ne čeka niti ga se pokušava postići, ikigai se živi. Ikigai je na neki način uživanje u trenutak, bivanje umom ovdje i sada (ne u prošlosti, ne u budućnosti) što rezultira osjećajem zadovoljstva bez obzira na to kakvom se aktivnošću bavili. To je samo življenje i radost življenja – ili kako kažu Okinavci »radost zbog stalne zauzetosti«.

Pa to je mindfulness!

Biti umom ovdje i sada kao osnovni preduvjet za kvalitetan život prepoznali su i znanstvenici koji su istraživali prisutnost, usredotočenost (engl. *mindfulness*). Najpoznatiji istraživač *mindfulnessa* (ili kako ga

ona naziva: usmjerena pažnja) jest **Ellen Langer**, profesorica psihologije na Harvardu koja u svojoj knjizi *Oslušivanje sebe* objašnjava kako nas rutina i rad na »autopilotu« vodi ne samo do pogreški nego i do dubokog nezadovoljstva i smanjenja kvalitete života. S druge strane, usmjerena svjesnost nas vraća u ovdje i sada i omogućuje primjećivanje uobičajenih stvari na novi način – a to nam donosi zadovoljstvo, duboku opuštenost i mir, bez obzira na to kojom se aktivnošću u danom trenutku bavimo.

Tako i stanovnici Ogimija kažu kako im je za sreću i zdravlje najvažnije koncentrirati se na ono što rade i ne dopustiti umu da se bavi stvarima iz prošlosti niti strahovima o budućnosti. Jer kako kažu – život nije problem kojeg treba rješavati nego tijek u kojemu treba uživati. Svi oni trenuci u kojima beskrajno uživamo i koji nam prolete za tren – takvi su upravo zbog toga što smo im dali našu posvemašnju pozornost. Cilj je *mindfulnessa* takve trenutke doživjeti i pri obavljanju svakodnevnih poslova koje često svedemo na rutinu i koji nam onda izazivaju nezadovoljstvo.

Kako uvesti usmjerenu svjesnost u život?

Polako. Kad primijetimo da nam misli odlutaju na ono što još trebamo obaviti, na neke situacije koje su se dogodile prije, na sve stvari koje će se možda dogoditi (a možda i neće) itd. – važno je prisjetiti se i blago vratiti misli na trenutak u kojemu se nalazimo (bilo da je riječ o pranju zubi, vožnji do posla ili bilo kojoj drugoj »običnoj«, »dosadnoj« aktivnosti). *Mindfulness* možemo uvoditi u svakodnevicu: kad ustanemo, izlazimo iz kuće, putujemo, u trenucima iščekivanja, između dva različita zadatka, dok jedemo, dok vježbamo itd.

Smjernice za to daju i García i Miralles: Nemojte gledati ni u kakav ekran sat vremena nakon buđenja i sat vremena prije spavanja; Isključite telefon kad nešto radite (ništa vam neće promaknuti); Neka vam najvažnije bude ono čime se toga trena bavite; Kad primijetite da su vam misli odlutale – vratite se u sadašnji trenutak; Započnite rad na zadatku nekim ritualom koji vam godi i na kraju se nagradite nekom nagradom.

Čak i kada su u pitanju svakodnevni zadaci koji su nam često mrski (poput glačanja, pranja suđa i slično) uživajte u njima – jer život se i sastoji od malih trenutaka. Život će svejedno proći, bilo u nezadovoljstvu i očekivanju da se dogodi nešto »značajno« ili u uživanju u svakom danu.

Marina Balažev

SURFUJTE KREATIVNO

U bespućima oceana interneta, s ogromnom količinom sadržaja i informacija dolazi i velika odgovornost. Koje su to informacije koje nam se serviraju a koje ćemo od njih odabrati konzumirati? Na to pitanje odgovor je pokušao dati projekt *Surfuj kreativno* kojega je realizirala beogradska nevladina udruga SEECult.org. Oni su osnovani 2002. godine, a rade na promociji kulturne i umjetničke scene u Srbiji i jugoistočnoj Europi, multikulturalne i međunarodne suradnje u regiji i šire, te ohrabrivanju razmjene ideja, razvoja kritičkih stavova i nadvladavanja stereotipa.

Kada su u pitanju informacije na internetu, mi smo ti koji donosimo odluke i formiramo svoje digitalno okruženje. To je u isto vrijeme i čar i klopka Mreže: servira nam se točno ono što smo tražili.

Kreiranje sadržaja

Službena stranica projekta *Surfuj kreativno* je surfujkreativno.edu.rs. *Surfuj kreativno* je prirodni nastavak prethodnog projekta *Surfuj pismo* koji ima za cilj podizanje svijesti o značaju digitalne pismenosti kod djece i mladeži, kao i razvijanje njihovog aktivnog odnosa prema stvaranju i konzumiranju edukativnih sadržaja. Riječ je o projektu koji mi je zapao za oko zbog toga što je namijenjen osnovnoškolcima i srednjoškolcima i nudi im jedinstveni tečaj surfanja po valovima interneta. Cilj mu je naučiti nove naraštaje korisnika kako da upravo oni budi ti koji vrše selekciju i odlučuju o sadržaju koji će konzumirati, a na kraju i na to kako da sami kreiraju kvalitetne i aktualne sadržaje. Posebno je važno to što se na jednom mjestu može pronaći pregled aktualne kulturne ponude i kvalitetnih kultur-

no-umjetničkih sadržaja, pregled besplatnih alati za primjenu znanja i vještina u kulturi, atraktivna prezentacija kulturnog naslijeđa u ovim oblastima, ali i najvažnije od svega: imamo pristup odabranim tekstovima i linkovima koji djecu i mlade upućuju na suvremene tokove u kreativnim industrijama (film, strip, glazba, književnost za djecu i omladinu, web serije, itd...).

Baza linkova

Na rubriku sajta *Kako da naučimo?* je posebno vrijedno obratiti pažnju upravo radi toga što se radi o jedinstvenoj bazi podataka u kojoj možemo pronaći na jednom mjestu linkove na kojima možemo više doznati o tome kako da kreiramo vlastite sadržaje, odnosno gdje možemo više doznati o kreativnom pisanju, prvim koracima u produkciji glazbe, onda o audio i video montaži, crtanju, slikanju i vajanju, grafičkom dizajnu, danas izuzetno traženom programiranju, gejmingu, i svemu ostalom što nam može pasti na pamet.

U sklopu samog projekta su organizirane i radionice koje su samo potvrdile kako mišljenje da mladi nisu zainteresirani za kvalitetne sadržaje iz kulture naprosto nije točno. Posjećenost istih govori sasvim suprotno: mladi žele kreirati autentične i kvalitetne sadržaje po svojoj mjeri.

Za kraj bih naglasio da mladima ne treba motivacija niti poticaj da bi kreirali i konzumirali kvalitetan kulturno-umjetnički sadržaj. Ne, naprotiv, mladi imaju povećani apetit, ali su resursi i kvalitetni izvori informacija ono što manjka.

Pavle Menalo

Foto: surfujkreativno.edu.rs

20

AMBIJENTALNI VALOVI POST-ROCKA

Ana Never je jedan od najboljih i najpoznatijih subotičkih bendova. Postoje od 2002. godine i sviraju ne tako uobičajenu glazbu za ove prostore – post rock. U njihovoj glazbi neki bi, kako sami kažu, mogli osim ambijentalnosti post-rocka, čuti i **Danila Kiša**, Sun Ra, **Charlesa Bukowskog**, Black Sabbath, Godspeed You! Black Emperor... »U slatkom mirisu buke i nježnim neizgovorenim stihovima mnogo toga može vam se otkriti odjednom ili bar vas totalno dezorijentirati«, kažu oni u najavi svojih koncerata. Za sada su objavili jedan EP i tri studijska albuma – *Ana Never*, *Small Years* i prošle godine *Long Turning*. Upravo su završili manju regionalnu turneju na kojoj su promovirali ovo izdanje. O Ani Never, njihovom radu i planovima, razgovarali smo s bubnjarem benda **Goranom Grubišićem**.

KUŽIŠ?! Bend se najčešće svrstava u post-rock pravac, otkud post rock? Tko je na to utjecao?

Taj muzički izraz iliti žanr poprilično je značajan od njegove pojave sredinom devedesetih godina prošlog stoljeća. Mi smo nekako živjeli u tom dobu i na valu oduševljenja slušajući sve te značajne i velike muzičke skupine i njihove albume. Recimo, izdvojio bih prije svih Godspeed You! Black Emperor, Labradford, Mogwai...

KUŽIŠ?!: Nakon pauze od četiri godine, bend je objavio novi album *Long Turning*. Mene je album iskreno oduševio. Je li se nešto promijenilo u ove četiri godine? Je li cijeli taj process snimanja postao lakši? Kako ste vi zadovoljni albumom?

Nije bilo nikakve razlike između posljednjeg i njemu prethodnog albuma *Small Years*, pošto su kompozicije nastale u isto vrijeme, a i snimane su u isto vrijeme. Ono što predstoji pred nama je najveći izazov do sada. Svirati, stvarati nešto novo. Vidjet ćemo kakao ćemo na taj izazov odgovoriti.

KUŽIŠ?! Nešto što me posebno zanima, bend je poznat po svojim dugim pjesmama, na *Small Years*, pjesma *To Live For* traje impresivnih 28 minuta. Kako se pripremate za snimanje takvih stvari? I koliko je pokušaja uopće i potrebno da bi se tako duga pjesma snimila na način koji želite?

Nama je to normalno da nam pjesme traju u prosjeku 16 minuta. Tako da osim malo više psiho-fizičke kondicije ne zahtijevaju nikakav specijalan tretman u odnosu na snimanje pjesama, recimo u trajanja od 5 minuta.

KUŽIŠ?! Završili ste nedavno kraću turneju, gdje ste svirali i kakvi su vam dojmovi?

Svirali smo kraću zimsku turneju. Imali smo koncerte u Subotici, Bačkoj Topoli, Novom Sadu, Segedinu, Zagrebu i Beogradu. Zadovoljni smo svakim koncertom. Svaki je zaista dobro prošao na svoj način. Lijep je osjećaj ponovno svirati koncerte.

KUŽIŠ?! Planovi za budućnost?

Sada kada smo završili sa serijom koncerata, ostaje da se pokažemo što možemo i što ćemo uraditi na probama glede uvežbavanja još nekih starih numera i nadam se, možda neke nove. To bi bili uglavnom planovi za budućnost, Naravno, osim onih standardnih, da svi budemo zdravi i na broju.

Ivan Benčik

Bitipatibi u CK13

Beogradska dream-pop skupina i jedan od najboljih novih bendova u regiji, Bitipatibi, vraća u novosadski klub CK13 a koncert će biti održan večeras (petak, 26. siječnja). Ovim koncertom završava njihova zimska turneja, nakon svirki u Beogradu, Splitu i Zagrebu. Na repertoaru će biti prva dva i pjesme koje će se naći na trećem albumu. Početak je u 21 sat.

Tús Nua u Subotici

Zagrebački trio Tús Nua održat će koncert u petak 16. veljače u subotičkom *Studiju 11*. Tus Nua sviraju kombinaciju žanrova kao što su post-rock, shoegaze, noise... Njihovi uzori su Mogwai, Sigur Rós, Slowdive, DIIV... Početak je u 21 sat.

22

Rođendan Boba Marleya

Već desetljećima se širom planeta proslavlja rođendan Boba Marleya, reggae glazbenika čija je glazba utjecala na mnoge generacije, šireći poruku ljubavi i mira. Marley je postao simbolom pobune protiv nepravdi u svijetu. Njegov rođendan bit će proslavljen i u Subotici, i to žurkom koja će biti održana u subotu, 9. veljače, u klubu *Mladost*. Nastupaju: Ital Vision iz Beograda, MeFa iz Valpova (Hrvatska), te **Darez Selecta** i duo Strictly Roots iz Subotice. Početak je u 21 sat.

Prelo mladeži u Subotici

Prelo mladeži bit će održano u petak, 9. veljače, s početkom u 21 sat. Goste će zabavljati Ansambl *Ruže*. Ulaz je besplatan. Organizator manifestacije je Udruga mladih *Hrvatski Majur* iz Subotice.

Rođendanska svirka Referenata

Novosadski ska bend Samostalni Referenti proslavlja svoj 22. rođendan, koncertom kojega će održati 10. veljače u *Gerila baru* u Novom Sadu. Gosti koncerta su članovi benda Josip A Lisac. Za neke nove ljude i staru gardu, bit će dobra zabava, navaljuju organizatori.

KZM.

Канцеларија за младе Града Суботице
Szabadka Város Ifjúsági Irodája
Ured za mlade Grada Subotice

Dog's Beach – Honolulu

U posljednjih desetak i više godina surf rock je doživio pravu renesansu, a samim tim i procvat. Može se reći kako je postao jedan od glavnih pravaca indie glazbe danas, a imena poput The Growlers ili **Mac Demarca** polako privlače sve veću pažnju i publiku. A i kako ne bi, stvarno nije teško uživati u tim melodijama.

Dog's Beach (ili odnedavno Pseća Plaža) su, kako sami sebe nazivaju, audio-vizualna skupina iz Zagreba, a *Honolulu* je njihov prvi studijski album. Na albumu ima 7 pjesama, a cijeli album je povezan istom lagodnom, uspavanom atmosferom toplog ljetnog poslijepodneva. Izdvojio bih *Prazan Hod*, *Sansieveria* i *Petlja*, *Krug* i *Bose Noge* kao najbolje pjesme na njemu. Ako ste slušali *Svemirka* ili **Rogija**, ne biste se trebali ustručavati pred ovim albumom ili pak ako ne volite zimu i volite odlutati mislima u neke toplije krajeve, ovaj album će vam biti sjajna podloga za to.

I. Benčik

Loving Vincent

Loving Vincent u podnaslovu *Van Goghov misterij* je animirani biografski film o slavnom ekspresionističkom slikaru. U pitanju je koprodukcija između Ujedinjenog Kraljevstva i Poljske. Ovo je prvi potpuno »oslikani« film u povijesti sedme umjetnosti. Život i kontroverzna smrt Vincenta van Gogha ispričani su naime preko njegovih slika i likova na njima. Intriga se otkriva kroz intervjue s likovima koji su bili najbliži Vincentu i kroz dramatičnu rekonstrukciju događaja koji su doveli do njegove smrti. Film prikazuje 120 van Goghovih najpoznatijih slika. Radnja, koja je preuzeta iz 800 pisama koja je slikar sam napisao, vodi nas do značajnih ljudi i događaja u vremenu prije njegove noćekivane smrti. Svaka scena naslikana je tehnikom kojom je i sam Vincent slikao. Režiju i scenarij potpisuju **Dorota Kobiela** i **Hugh Welchman**. Uloge tumače: **Douglas Booth**, **Josh Burdett**, **Holly Earl**... Film traje 95 minuta. Uživajte u ovom spektaklu boja i oblika!

K. U.

23

Sahranite me uspravno

Studija američke novinarkе **Isabel Fonseca** *Sahranite me uspravno: Cigani i njihov put* bavi se Romima u Rumunjskoj, koji su ujedno najveća nacionalna manjina u Europi. U posjetu Istočnoj Europi, od 1991. do 1995., Fonseca je provela vrijeme prikupljajući podatke i ujedno živeći s romskim obiteljima, što je pridonijelo dokumentarnoj vjerodostojnosti toga istraživanja. Autorica piše o doživljajima i brojnim anegdotama, daje uvid u povijest romske kulture, vjerovanjima, običajima, jeziku, porijeklu, ali i o masovnim stradanjima te aktualnim nastojanjima romskih aktivista.

»Sahranite me uspravno. Cijeli sam život proveo na koljenima«, povikao je **Manush Romanov**, romski aktivist iz Bugarske, zemlje u kojoj je vršena prisilna asimilacija, što je u konačnici često dovodilo i do dobrovoljnoga odricanja od vlastitog identiteta. U Rumunjskoj je vršena sustavna dehumanizacija Roma širokih razmjera, njihovi su životi smatrani »nevrijednima življenja« jer Rom nije čovjek.

K. U.

